

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

*Навчально-Науковий інститут агротехнологій,
селекції та екології*

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання кваліфікаційної роботи здобувачами

вищої освіти

**освітньо-професійної
рослинництво**

програми

Еколого-економічне

**освітньо-професійної програми Насінництво і
насіннезнавство другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 201 Агрономія галузь знань 20 Аграрні науки
та продовольство (2023 рік набору)**

ПОЛТАВА 2023 р.

**Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи здобувачами ступеня вищої Магістр спеціальності 201 Агрономія
ОПП Еколого-економічне рослинництво; ОПП Насінництво і насіннезнавство**

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти за освітньо-професійними програмами: Еколого-економічне рослинництво; Насінництво і насіннезнавство другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство (2023 рік набору) / О. Бараболя та ін. Полтава: ПДАУ. 2023. 47 с.

Укладачі: гарант ОПП Насінництво і насіннезнавство, професор, д. с.-г. н., професор кафедри селекції, насінництва і генетики М. Маренич, доцент, к. с.-г. н., доцент кафедри рослинництва В. Ляшенко, доцент, к. с.-г. н., доцент кафедри рослинництва О. Бараболя, гарант ОПП Еколого-економічне рослинництво, старший науковий співробітник, д. с.-г. н., професор кафедри рослинництва В. Гангур, гарант ОПП Доктора філософії 201 Агрономія професор, д. с.-г. н., професор кафедри рослинництва С. Поспелов, гарант ОПП Захист і карантин, доцент, к. с.-г. н., доцент кафедри захист рослин Г. Поспелова.

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти за освітньо-професійними програмами: Еколого-економічне рослинництво; Насінництво і насіннезнавство другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 Агрономія галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство (2023 рік набору), схвалені та рекомендовані до видання на засіданні ради з якості вищої освіти спеціальності Агрономія «1» вересня 2023 р. (протокол № 1).

Полтавський державний аграрний університет(ПДАУ)□
ННІ АСЕ□

**Методичні рекомендації для написання кваліфікаційної роботи за
освітньо-професійними програмами:
Еколого-економічне рослинництво Насінництво і насіннєзнавство
спеціальності 201 Агрономія СВО Магістр**

ЗМІСТ

1	Загальні положення	4
2	Етапи виконання кваліфікаційної роботи	5
3	Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи	5
4	Орієнтовна тематика кваліфікаційної роботи	6
5	Розподіл функцій керівника кваліфікаційної роботи і здобувача вищої освіти	10
6	Вимоги до написання кваліфікаційної роботи та її структура	13
7	Вимоги до написання кваліфікаційної роботи та її структура	20
8	Підготовка рецензії та подання для допуску до захисту кваліфікаційної роботи	27
9	Захист кваліфікаційної роботи	28
10	ДОДАТКИ	30

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота – це самостійна індивідуальна робота з елементами дослідництва та інновацій, яка є підсумком теоретичної та практичної підготовки в рамках нормативної та вибіркової складових освітньо-професійної програми підготовки магістрів. Кваліфікаційна робота є формою контролю набутих здобувачем вищої освіти у процесі навчання інтегрованих знань, компетентностей, умінь, навичок, необхідних для виконання професійних обов'язків.

Виконання і захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів та формою атестації здобувачів вищої освіти.

Назва кваліфікаційної роботи має бути стислою, відповідати освітній і науковій галузям, суті проблеми, що вирішується.

Метою кваліфікаційної роботи є проведення теоретичних та практичних досліджень, поглиблене осмислення професійної проблеми, розробка інноваційних пропозицій у певній сфері сільськогосподарського виробництва або наукової діяльності та заходів щодо їх впровадження.

Завдання кваліфікаційної роботи залежить від освітньої програми підготовки магістрів і полягає у дослідженні об'єкту, науковому обґрунтуванні результатів дослідження та практичному використанні їх у агропромисловому комплексі.

Практична підготовка кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою підготовки проводиться у формі наукових досліджень в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом науковопедагогічного працівника університету та фахівця з даного фаху в оснащених навчальних, навчально-наукових, навчально-виробничих та навчально-наукововиробничих атестованих лабораторіях, на дослідних полях, у базових аграрних підприємствах, сучасних фермерських господарствах тощо. Етапи практичної підготовки кваліфікаційної роботи фіксуються у індивідуальному плані здобувача.

Наповнення кваліфікаційної роботи вміщує критичний аналіз літературних джерел та їх узагальнення, опис досліджених фактів, явищ і закономірностей та одержаних власних результатів досліджень. Висновки ґрунтуються на основі власних досліджень, викладаються чітко і лаконічно. Запропоновані інноваційні рішення мають бути науково обґрунтованими з

відповідним аналізом та прогнозом щодо результатів їхнього впровадження і з аналізом ризиків, що за цього можуть виникнути.

Результати наукових досліджень викладаються логічно та аргументовано, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології. Кваліфікаційна робота може містити знаковий апарат (формули, графіки, діаграми, схеми, таблиці тощо).

Наукову інформацію в ній необхідно викладати у повному обсязі, висвітлюючи одержані результати дослідження, з детальним описом методів дослідження. Наукова інформація має бути висвітлена на фактичному матеріалі з обґрунтуванням новизни та практичного значення роботи.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основними етапами підготовки та виконання кваліфікаційної роботи є:

- вибір теми та її затвердження;
- розробка завдання та складання поетапного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- опрацювання літературних джерел;
- збирання фактичного матеріалу під час науково-дослідної практики;
- написання першого варіанту тексту роботи, подання його на ознайомлення керівнику;
- усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення кваліфікаційної роботи;
- подання електронної версії дипломної роботи для перевірки на плагіат;
- подання зброшурованої у твердій палітурці завершеної кваліфікаційної роботи на кафедру;
- внутрішнє рецензування кваліфікаційної роботи;
- попередній захист кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри, де закріплений здобувач вищої освіти;
- захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії (далі – ЕК).

3. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Право вибору теми кваліфікаційної роботи надається здобувачу вищої освіти в межах орієнтовної тематики, яка розробляється кафедрою, за якою він закріплений, що забезпечує реалізацію складової освітньо-професійної програми підготовки магістрів з урахуванням пропозицій і потреб установ, підприємств та організацій.

Вибираючи тему кваліфікаційної роботи слід керуватися власними навчальними та науково-дослідними інтересами, наявністю теоретичної бази та

власних розробок, можливістю отримання необхідних матеріалів під час проходження науково-дослідної практики, орієнтацією на характер майбутньої професійної діяльності.

Тематика кваліфікаційної роботи на кафедрі поновлюється кожного навчального року, здобувач має право самостійного вибору теми кваліфікаційної роботи в межах освітньо-професійної програми.

4. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Освітньо-професійна програма Еколого-економічне рослинництво

1. Формування продуктивності огірка та його якість залежно від способів зрошення та внесення добрив
2. Вплив мінерального живлення, попередники та норми висіву на урожайність та якість пшениці озимої
3. Урожайність та якість капусти білоголової пізньостиглої залежно від застосування мікроелементів
4. Формування продуктивності зерна кукурудзи залежно від строків застосування універсального багатокomпонентного добрива
5. Особливості формування продуктивності дурману звичайного залежно від агротехнічних заходів
6. Вплив режимів сушіння на способи зберігання та якість зернової маси на Хлібоприймальному підприємстві
7. Формування врожайності і якості зерна пшениці озимої залежно від строків сівби, попередників та сорту
8. Вплив агротехніки вирощування, мінерального живлення та норм висіву на врожайність та якість пшениці твердої ярої.
9. Урожайність пшениці озимої за різних елементів сортової технології вирощування
10. Взаємодія сортів сої з біопрепаратами комплексної дії та їх вплив на урожайність
11. Ефективність передпосівної обробки у формуванні насінневої продуктивності соняшника
12. Вплив удобрення на урожайність і якість насіння соняшнику
13. Вплив основного внесення добрив та позакореневого підживлення на урожайність і якість зерна кукурудзи
14. Вплив органо-мінерального добрива «Добродій» на урожайність і якість насіння сої
15. Вплив комплексних хелатних добрив на урожайність і якість насіння ріпаку озимого

16. Вплив регулятора росту Лігногумат АМ на урожайність і якість насіння гірчиці сарептської
17. Формування урожайності кукурудзи залежно від строків сівби
18. Вплив видів основного обробітку ґрунту на урожайність кукурудзи
19. Вплив видів обробітку ґрунту та способів сівби на урожайність сої
20. Оцінка ефективності фунгіцидів в захисті ячменю ярого проти листостеблових інфекцій
21. Ефективність застосування мінеральних добрив у технології вирощування кукурудзи на зерно
22. Ефективність застосування інокулянтів у технології вирощування сої
23. Ефективність засобів захисту пшениці озимої від плямистостей
24. Сучасні аспекти захисту томату від фітофторозу
25. Агроекологічні особливості амброзії полинолистої та заходи боротьби з нею в агроценозах польових культур
26. Ефективність застосування мікробриг Яра Віта Цинтрак, Еколист моноцинк та Гуміфілд у технології вирощування кукурудзи на зерно
27. Ефективність впливу видів основного обробітку ґрунту на урожайність культур сівозміни
28. Особливості формування продуктивності звіробою звичайного залежно від схем розміщення
29. Урожайність озимого жита при беззмінній культурі його вирощування
30. Вплив позакореневого підживлення на урожайність і якість насіння соняшнику
31. Урожайність зерна кукурудзи залежно від передпосівної обробки насіння
32. Оцінка стану агроecosистеми під час вирощування конопель за технологіями органічного землеробства
33. Аналіз стійкості сортів пшениці озимої до домінуючих плямистостей
34. Вплив позакореневого внесення регуляторів росту на продуктивність та технологічні якості коренеплодів цукрових буряків
35. Вплив регуляторів росту на урожайність зерна пшениці озимої
36. Вплив регуляторів росту на урожайність і якість капусти білокачанної
37. Вплив агротехнічних заходів та сортових властивостей на врожайність картоплі
38. Вплив попередників на продуктивність та технологічні якості коренеплодів цукрових буряків
39. Вплив попередників на урожайність та якість зерна пшениці озимої м'якої

40. Вплив агротехнічних заходів та сортових властивостей на формування продуктивності меліси лікарської
41. Вплив способів обробітку ґрунту на продуктивність конюшини лучної
42. Якість та урожайність сої за інтенсивної технології вирощування
43. Ефективність застосування різних норм регулятора росту Діазофіт у бакових сумішах з протруйником Вітавакс на посівах ячменю ярого
44. Ефективність комплексного застосування хелатних мікродобрив з інокулянтами при вирощуванні сої
45. Якість зерна пшениці озимої м'якої для хлібопекарських потреб залежно від сортових особливостей
46. Вплив регуляторів росту на формування насінневої продуктивності сої
47. Аналіз вирощування пшениці м'якої озимої в умовах виробництва

Освітньо-професійна програма Насінництво і насіннєзнавства

1. Вплив умов вирощування (екологічних чинників) на посівні якості насіння та врожайні властивості (культура)
2. Вплив умов вирощування на вихід садивного матеріалу (культура)
3. Мінливість елементів насінневої продуктивності сортів (культура) залежно від умов вирощування
4. Вихід кондиційного насіння (культура) за різних умов вирощування
5. Вплив сортових властивостей (культура) на вихід кондиційного насіння в умовах господарства
6. Аналіз рівня сортової чистоти (культури) різних категорій насіння
7. Результати аналізу посівних якостей насіння різних фракцій насінневого матеріалу (культура)
8. Рівень сортової чистоти (культура) залежно від репродукції посівного матеріалу
9. Вплив елементів технології вирощування (попередників, обробітку ґрунту, строків і способів сівби, системи догляду за посівами під час вегетації рослин, системи живлення, системи захисту, строків та способів збирання) на посівні якості та врожайні властивості насіння культури
10. Удосконалення технології вирощування насіння (культура)
11. Удосконалення технології вирощування садивного матеріалу (культура)
12. Порівняльний аналіз посівних якостей насіння (культура) залежно від агротехнічних заходів
13. Порівняльний аналіз врожайних властивостей насіння (культура) залежно від агротехнічних заходів
14. Вплив заходів допосівної (передпосівної) підготовки насіння на врожайність сортів (культура)
15. Вплив елементів системи захисту насінницьких посівів на посівні та врожайні властивості насіння культури

16. Вплив позакореневого підживлення насінницьких посівів на посівні якості та врожайні властивості насіння (культура)
17. Вплив ріст-регулюючих речовин на посівні якості та врожайні властивості насіння (культура)
18. Вплив способів і строків збирання насінників (культура) на вихід кондиційного насіння
19. Вплив заходів післязбиральної доробки насіння на посівні якості насіннєвого матеріалу (культура)
20. Вплив умов зберігання на посівні якості насіння (культури) в умовах господарства.
21. Продуктивність сортів смородини чорної залежно від зрошення.
22. Продуктивність сортів малини залежно від удобрення.
23. Продуктивність сортів суниці залежно від утримання ґрунту.
24. Продуктивність сортів винограду залежно від внесення мікробіологічних добрив.
25. Удосконалення технології вирощування садивного матеріалу сортів суниці.
26. Вирощування садивного матеріалу різних сортів винограду залежно від застосування біологічних препаратів.
27. Вплив методів підготовки посівного матеріалу овочевих культур на урожайність.
28. Господарсько- біологічна оцінка сортів та гібридів овочевих культур придатних для вирощування в теплиці.
29. Урожайність гливи звичайної (*Pleurotus ostreatus*) залежно від субстрату.
30. Урожайність гливи звичайної (*Pleurotus ostreatus*) залежно способу підготовки посадкового матеріалу.
31. Урожайність шпинату городнього залежно від передпосівної обробки регуляторами росту рослин
32. Встановлення оптимального віку розсади сортів і гібридів огірка на строк її висаджування у відкритий ґрунт.
33. Вплив строків сівби насіння огірка у відкритий ґрунт на урожайність.
34. Якість розсади і врожайність салату головчастого залежно від строку її висаджування
35. Продуктивність рослин перцю солодкого за різних способів вирощування та віку розсади.
36. Вплив схеми розміщення та густоти рослин руколи посівної на урожайність в умовах закритого ґрунту.
37. Вплив регуляторів росту рослин на врожайність та якість розсади баклажана.
38. Вплив схем розміщення на ріст, розвиток та врожайність сортів і гібридів перцю солодкого

39. Вплив технології вирощування на урожайність та якість плодів огірка за розсадного та безрозсадного способів вирощування.

40. Формування урожайності і якості овочевої продукції залежно від способу підживлення.

41. Вихід зеленої маси пера цибулі ріпчастої залежно від сортових особливостей.

42. Вихід зеленої маси пера цибулі ріпчастої залежно від способів підготовки посадкового матеріалу.

43. Ефективність позакореневого підживлення помідора в умовах захищеного ґрунту.

44. Рівень адаптивного потенціалу сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету.

45. Рівень формування і мінливість головних господарсько корисних ознак сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету.

46. Рівень формування і мінливість ознак насінневої продуктивності сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету.

47. Вплив фракційного насіння сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету на потенціал врожайності.

48. Особливості калібрування насіння сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету за сучасними технологіями.

49. Роль фази вимушеного зимового спокою у пшениці озимої для підвищення рівня адаптивного потенціалу даної культури.

50. Оцінка зимостійкості сортів пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету за ознаками ФПЧ (фотоперіодичної чутливості) і ПЯ (періоду яровизаційної потреби).

51. Використання строків сівби, сортів та селекційних ліній пшениці озимої селекції Полтавського державного аграрного університету як контрольованого середовища у пошуках генотипів адаптивної селекції.

Під час вибору теми кваліфікаційної роботи слід враховувати її актуальність і новизну, наявність наукової бази для виконання, можливість отримання та опрацювання експериментального матеріалу.

Вибрана здобувачем тема закріплюється за ним на підставі його письмової заяви на ім'я декана відповідного факультету (додаток А).

Тема кваліфікаційної роботи може бути уточнена за заявою здобувача чи на засіданні відповідної кафедри, але не пізніше, ніж за шість місяців до визначеного терміну подання завершеної кваліфікаційної роботи до захисту.

***Керівниками кваліфікаційної роботи можуть бути науково-педагогічні працівники ПДАУ з науковим ступенем доктора наук чи кандидата наук, коло наукових і фахових інтересів яких відповідає тематиці кваліфікаційної роботи.**

5. РОЗПОДІЛ ФУНКЦІЙ КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ І ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівниками кваліфікаційної роботи призначаються викладачі кафедр, які мають наукові ступені та вчені звання, а також у відповідності до їх наукових чи професійних інтересів і тематики науково-дослідних робіт, що виконуються ними на кафедрі.

Керівник кваліфікаційної роботи виконує такі функції:

- пропонує здобувачам вищої освіти теми кваліфікаційних робіт відповідно до свого наукового напрямку діяльності, спеціалізації, освітньо-професійної програми та потреб установ, підприємств, організацій;
- формує разом із здобувачем завдання на підготовку кваліфікаційної роботи;
- надає допомогу у підготовці індивідуального плану роботи та контролює його виконання;
- протягом всього періоду навчання на основі аналізу підготовлених здобувачем матеріалів фіксує його виконання, про що звітує на засіданні кафедри;
- рекомендує здобувачеві необхідну нормативну, навчальну, довідкову літературу та інші джерела для самостійного опрацювання;
- надає консультативну допомогу здобувачеві під час виконання ним роботи згідно із затвердженим на кафедрі розкладом і графіком самостійної роботи;
- аналізує та контролює організацію самостійної роботи здобувача;
- залучає здобувачів до наукової роботи;
- допомагає здобувачеві готувати наукові публікації за результатами досліджень і сприяє їх опублікуванню у фахових виданнях, матеріалах наукових конференцій, симпозіумів, круглих столів та ін.;
- рекомендує бази проходження науково-дослідної практики;
- несе відповідальність за випадки виявлення академічного плагіату у кваліфікаційній роботі здобувача;
- готує подання;
- бере участь у засіданні кафедри під час попереднього захисту кваліфікаційної роботи.

Консультанти розділів кваліфікаційної роботи** перевіряють відповідну частину та ставлять свій підпис у бланку завдання. *Нормоконтроль.**

Консультації з питань оформлення кваліфікаційної роботи надає нормоконтролер. Він перевіряє назву теми роботи на титульній сторінці та

демонстраційних матеріалах, а також її повну відповідність назві, що сформульована в наказі по ПДАУ (ніякі зміни теми після затвердження наказом ректора недопустимі); відповідність кваліфікаційної роботи вимогам стандартів, нормативних матеріалів та методичних вказівок і ставить свій підпис у поданні кваліфікаційної роботи (додаток В). За необхідності кваліфікаційна робота повертається для доопрацювання.

Всі кваліфікаційні роботи проходять процедуру попереднього захисту на кафедрі відповідно затвердженого графіку.

Здобувач вищої освіти виконує такі функції:

- визначається з темою кваліфікаційної роботи відповідно до своєї освітньо-професійної програми;
- разом з керівником формує завдання на підготовку кваліфікаційної роботи;
- складає індивідуальний план роботи і відповідає за його вчасне виконання;
- добирає і опрацьовує нормативні документи, навчальну, наукову й довідкову літературу та інші джерела;
- критично аналізує позиції різних авторів на проблеми, що мають безпосереднє відношення до роботи та визначає своє особисте ставлення до них;
- узагальнює матеріали та застосовує сучасні методи і методики наукових досліджень;
- використовує набуті в процесі навчання теоретичні знання, практичні навички;
- опановує методику досліджень стосовно, об'єкта, предмета дослідження, мети, завдань;
- знаходить аналоги розв'язання проблеми у вітчизняній та зарубіжній практиці, адаптує їх до конкретного предмета (об'єкта) дослідження;
- самостійно приймає оптимальні рішення;
- усуває суттєві недоліки, що виявились у процесі попереднього захисту на кафедрі;
- використовуючи сучасні інформаційні технології, готує демонстраційний матеріал до кваліфікаційної роботи, яку демонструє під час попереднього захисту на кафедрі, а в подальшому на засіданні ЕК;
- подає кваліфікаційну роботу на виявлення академічного плагіату;
- переплітає роботу і подає з поданням керівника завідувачу кафедри, який засвідчує своїм підписом її допуск до розгляду на засіданні ЕК;

- отримує рецензію на роботу від науково-педагогічного працівника іншої кафедри факультету та готує відповіді на зауваження;
- доповідає на засіданні ЕК відповідно до графіка, встановленого деканатом факультету.

Здобувач вищої освіти повинен виконувати перераховані вище функції у строки, встановлені керівником. Здобувач несе особисту відповідальність за якість виконання, автентичність роботи та своєчасність підготовки матеріалів.

Контроль керівника та консультантів не звільняє здобувача від повної відповідальності за правильність виконання магістерської роботи і прийнятих рішень.

Здобувачі, які не закінчили передбачені графіком дослідження або не оформили необхідні документи в передбачені календарним планом терміни, до захисту кваліфікаційної роботи не допускаються.

6. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Кваліфікаційна робота повинна мати всі ознаки наукової праці, що формуються завдяки єдності змісту, обумовлену вирішенням певної наукової (науково-практичної) задачі, наявності елементів новизни і науково обґрунтованих теоретичних та експериментальних результатів, відповідних наукових положень і практичних результатів.

Рекомендована структура кваліфікаційної роботи умовно поділяється на вступну й основну частини та додатки.

Вступна частина:

- титульний аркуш;
- завдання на кваліфікаційну роботу;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за потребою);
- загальна характеристика роботи

Основна частина:

- огляд літератури;
- умови та методика проведення досліджень;
- результати досліджень;
- економічна ефективність (за результатами досліджень);
- екологічна експертиза;
- охорона праці;
- висновки та пропозиції;
- список використаних джерел; - додатки (за необхідності); - анотація.

У матеріали кваліфікаційної роботи, включають *копії публікацій*, що подають у додатках.

Обсяг текстової частини рекомендується в межах 45 сторінок комп'ютерного набору шрифтом 14 пт, інтервал 1,5 (не враховуючи літератури і додатків).

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи та оформляється за зразком, поданим у додатку К.

Завдання на кваліфікаційну роботу містить інформацію про, етапи виконання робіт, а також напрямки реалізації отриманих результатів. Завдання оформлюється за зразком, наведеним у додатку Б.

ЗМІСТ включає назви всіх структурних складових кваліфікаційної роботи: загальна характеристика роботи; умови та методика проведення досліджень; результати досліджень; економічне обґрунтування; охорона праці; екологічна експертиза; висновки та пропозиції; список використаних джерел; додатки із зазначенням номерів сторінок, з яких починається відповідна структурна складова роботи. Зміст займає окрему сторінку.

Доцільно формувати зміст як таблицю з двох стовпчиків: у першому широкому стовпчику розміщують номер і назву розділу та підрозділу, а у другому вузькому – номер сторінки (межі таблиці – без контурів).

ВСТУПНА ЧАСТИНА – 2-3 сторінки

У загальній характеристиці роботи зазначаються:

Актуальність теми. Шляхом аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями обраної проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність та доцільність кваліфікаційної роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Мета дослідження – це запланований результат. Результат має бути конструктивним, тобто спрямованим на вироблення корисного продукту, технології з кращими якостями, економічними показниками, ніж було раніше. Завдання визначаються метою роботи і подаються у формі інфінітиву (вивчити..., описати..., встановити..., виявити... тощо).

Об'єкт і предмет досліджень. Об'єкт досліджень – це та частина матеріального світу, яка привернула увагу дослідника, це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обраний для дослідження.

Предмет досліджень – те, що міститься в межах об'єкту, це розглянутий у дослідженні бік об'єкта дослідження та його досліджувані якості і галузь використання.

Методи досліджень. Методи – це сукупність прийомів чи операцій практичного чи теоретичного вивчення дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретних задач. В роботі наводяться методи, які використовувались при проведенні польових та лабораторних досліджень, аналізі та розрахунку отриманих даних.

Наукова новизна одержаних результатів. Подають коротку анотацію нових положень або рішень, запропонованих виконавцем особисто.

Необхідно показати відмінність цих положень від вже відомих, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

Практичне значення одержаних результатів. В роботі, що має аналітичний характер, треба подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в роботі, що має прикладне значення – відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності до використання або масштабів використання. Необхідно дати короткі відомості щодо впровадження або перспектив впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

Особистий внесок здобувача. Надається інформація щодо самостійного проведення здобувачем досліджу, аналізу отриманих результатів, формулювання висновків та рекомендацій.

Апробація результатів роботи. Вказується, на яких конференціях (назва, місце, дата і рік) оприлюднені результати досліджень.

Публікації. Надається перелік опублікованих наукових робіт згідно існуючих вимог (1-3 шт.). Ксерокопії праць надаються в додатках (титульна сторінка збірника чи матеріалів конференції, його зміст, стаття чи теза автора).

Структура та обсяг роботи. Надається інформація щодо загальної кількості сторінок комп'ютерного набору, з них власне тексту, кількості таблиць, рисунків, додатків. Приводиться перелік структурних складових роботи, кількість використаних джерел.

ОСНОВНА ЧАСТИНА:- 40-45 сторінок

Розділ 1. Огляд літератури подається обсягом, рекомендованим керівником кваліфікаційної роботи з аналізом публікацій, що стосуються її теми в межах 10-15 сторінок. Використовуються першоджерела, опубліковані переважно в останні роки у вигляді окремих монографій, статей у наукових збірниках і журналах, інтернет-виданнях. Розділ повинен мати назву згідно теми та завдань дослідження, після назви в дужках пишеться – (огляд

літератури). Робота з літературою включає бібліографічний пошук літератури за темою кваліфікаційної роботи, її вивчення, фіксування, узагальнення і використання. Цінність роботи над літературою полягає в тому, щоб осмислити вивчений матеріал, самостійно узагальнити, критично оцінити його, на основі цього зробити правильні висновки і пропозиції. Добір літературних джерел здійснюється на основі первинного їх огляду шляхом ознайомлення з анотацією, вступом, змістом та висновками.

Систематизація та узагальнення літературних джерел здійснюється за окремими проблемними питаннями плану кваліфікаційної роботи. Перед написанням огляду літератури всі джерела групуються за головними питаннями, які планується висвітлювати в роботі. Виклад матеріалу підпорядковують одній ідеї, що проводиться виконавцем. Посилання на наукові публікації обов'язково має супроводжуватись відомостями про назву установи і місцевості, де ці дані одержані, автора (авторів) публікації та номера, за яким ця публікація знаходиться в списку літератури.

Наприклад: «За даними досліджень А.В. Дудника [12], проведених в умовах Миколаївського інституту АПВ...». У цьому випадку використана публікація в списку джерел під номером «12».

Інший варіант: «Ефективність кристалону при вирощуванні озимої пшениці була показана в ряді робіт» [7,16]. В даному випадку вказано два джерела, але може бути і більша кількість джерел. Всі джерела подаються в роботі в квадратних дужках. В роботі можливе не одноразове посилання на одне і теж джерело, якщо автори отримали результати по багатьох показниках. Даний розділ має обов'язково закінчуватись висновком про рівень вивченості досліджуваного питання та про доцільність подальших досліджень в конкретних ґрунтово-кліматичних умовах. У кваліфікаційній роботі бажано приводити матеріал, який отримано поза межами України – в країнах СНД, Європи, Америки та ін. У списку використаних джерел матеріали на іноземній мові (англійській, німецькій, польській чи французькій) наводяться після джерел на кирилиці також у алфавітному порядку окремо по мовах.

Розділ 2. Умови та методика проведення досліджень. У ньому наводяться дані про ґрунтові, погодно-кліматичні умови місця проведення та методика проведення досліджень. Цей розділ може включати декілька підрозділи. Загальний обсяг його становить 5-7 сторінок.

Для виявлення математичної залежності однієї ознаки від другої використовується кореляційний або регресійний аналізи. Результати дисперсійного аналізу рекомендується розміщувати в додатках роботи.

Розділ 3. Результати досліджень Даний розділ є основним. Він може викладатися, як цілісно, так і у вигляді окремих підрозділів. В ньому детально

висвітлюють результати досліджень автора з характеристикою проведеної роботи, що він вносить у розв'язання цієї проблеми. При цьому необхідно наголосити на повноті виконання завдання дослідження і достовірності отриманих результатів. Кількість підрозділів експериментальної частини визначається відповідно до обсягу досліджень.

Результати досліджень, які наводяться в даному розділі можуть бути представлені у вигляді: таблиць, графіків, діаграм тощо. Наведені дані бажано порівнювати з результатами інших дослідників, які не згадуються в огляді літератури. Обсяг розділу орієнтовано близько 10 сторінок.

Розділ 4. Економічна ефективність. Економічну оцінку результатів здобувач вищої освіти проводить на основі проведених досліджень. Заголовок розділу повинен відповідати темі роботи. Наприклад, коли вносили добрива під буряки цукрові, то розділ можна назвати: «Економічна ефективність вирощування буряків цукрових при внесенні добрив». Аналогічно і по інших дослідженнях. Розділ виконується згідно методичних рекомендацій консультанта.

Цей розділ завершує експериментальну частину кваліфікаційної роботи. Здобувач вищої освіти разом з керівником визначає, які варіанти досліду, прогресивної технології або нові сорти сільськогосподарських культур необхідно економічно оцінити та які рекомендації запропонувати виробництву. Викладач-консультант кафедри підприємництва і права надає рекомендації, необхідні для підготовки розділу, перевіряє правильність матеріалів з даного питання (текст, таблиці, розрахунки). При цьому рекомендується використовувати навчальну, довідкову та науково-виробничу літературу з економіки та організації виробництва, які розроблені науково-дослідними установами.

Для економічної оцінки результатів проведення досліджень доцільно використати такі показники: урожайність з 1 га в натуральних показниках та у вартісному виразі, виробничі затрати (матеріально-грошові витрати на 1 га), собівартість 1 ц, чистий дохід або збиток з 1 га та рівень рентабельності.

Для визначення вартості продукції використовують закупівельну ціну. У випадку, коли продукція використовується для кормових цілей, її попередньо переводять у кормові одиниці і оцінюють за ціною вівса, маючи на увазі, що 1 ц вівса дорівнює 1 ц корм. од. Виробничі витрати на 1 га та собівартість 1 ц визначають за фактичними даними підприємства.

Чистий дохід (збиток) – це різниця між вартістю продукції та виробничими витратами, а рівень рентабельності – це відношення чистого доходу до виробничих витрат, помножено на 100 (при збитку рівень рентабельності не враховують)

Розрахунок цих показників проводять на практиці одного із варіантів. Одержані результати аналізують.

Результати розрахунків представляють у вигляді таблиць.

Обсяг розділу орієнтовано 2-3 сторінки.

Розділ 5. Екологічна експертиза. Виконується згідно з вказівками консультанта. Основою розділу є екологічна експертиза висновків і пропозицій кваліфікаційної роботи. Якщо робота по тематиці не підлягає екологічній експертизі, узагальнення й аналіз матеріалів розділу базується на основі зібраних здобувачем вищої освіти відомостей про стан і здійснення природоохоронних законів у конкретному господарстві, або галузі. Цей розділ рекомендовано викладати в такій послідовності:

Основою цього розділу є стратегічна екологічна оцінка висновків і пропозицій кваліфікаційної роботи. Згідно Закону України здійснення стратегічної екологічної оцінки виключає необхідність проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи (вводиться на її зміну). Виходячи з цього, розділ «Екологічна оцінка» виконується у вигляді «Звіту про стратегічну екологічну оцінку» до господарства (підприємства), на якому здобувач виконує своє дослідження, або до технології, яку здобувач досліджує/удосконалює.

Звіт включає:

- характеристика об'єкта дослідження (підприємства /господарства / технології);
- оцінка впливу на довкілля підприємства /господарства /технології (вплив на атмосферне повітря, ґрунти, воду, поводження з відходами). Приводяться джерела впливу на довкілля (стаціонарні чи пересувні), які забруднюючі речовини утворюються, оцінюється їх вплив на компоненти довкілля.
- екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення та екосистеми методів, засобів, речовин, з якими працює підприємство /господарство, або екологічні ризики від відповідної технології, що досліджується;
- заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків в результаті роботи підприємства /господарства, або впровадження відповідної технології. Передбачає заходи по зменшенню викидів в атмосферу (яка передбачена санітарнозахисна зона, технологічні заходи очистки точкових і площадкових викидів, інженерно-технологічні рішення тощо); у водне середовище (очистка господарсько-побутових, дощових і талих, виробничих стічних вод, куди дані води скидаються, чи є оборотне водопостачання); на ґрунти (включає заходи рекультивації, меліорації, ремедіації забруднених земель, якщо такі наявні, методи відновлення земель). Також наводяться методи поводження з відходами, зокрема як

- утилізуються відходи 1 і 2 класу небезпеки, як зберігаються відходи, куди видаляються і які для цього наявні дозвільні документи;
- обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, для мінімізації впливу об'єкта (підприємства /господарства або впровадження відповідної технології) на довкілля. Приводяться інші можливі заходи чи методи зменшення негативного впливу на довкілля та обґрунтовується вибір найбільш ефективних з екологічної та економічної точок зору;
 - заходи, передбачені для здійснення екомоніторингу роботи підприємства /господарства або впровадження відповідної технології. Наводиться характеристика, як проводиться моніторинг якості атмосферного повітря, водного середовища, ґрунтів, акустичного та радіаційного забруднення.
 - Приводиться розрахунок екологічного податку, який сплачує господарство. При характеристиці відповідної технології, приводять розрахунок зменшення плати за забруднення довкілля (або збитку за забруднення довкілля) в результаті її впровадження.

Обсяг розділу орієнтовано 2-3 сторінки.

Розділ 6. Охорона праці

Зміст розділу безпосередньо пов'язується з темою та змістом кваліфікаційної роботи. Тому здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з організацією робіт з охорони праці на об'єкті, станом виробничих приміщень, умовами праці, матеріалами атестації робочих місць, колективним договором, комплексним планом покращення умов праці. При необхідності з.в.о. може звернутися за консультацією до головного агронома, інженера з охорони праці, профспілковий комітет.

У відповідності з темою кваліфікаційної роботи та методичних рекомендацій окремі питання можуть бути виключені або додатково розроблятися. В розділі розробляються заходи з охорони праці, які безпосередньо пов'язані з темою кваліфікаційної роботи. Тобто, якщо тема стосується окремих елементів технології вирощування, то в розділі необхідно навести заходи з охорони праці. Наприклад, якщо це добрива, хімічні засоби захисту, то необхідно навести безпеку поводження з ними, у випадку роботи з технікою (способи обробітку ґрунту і сівби, збирання) – навести заходи з охорони праці під час виконання даних робіт. Для консультацій по розробці розділу звертатися до консультанта–викладача.

Обсяг розділу орієнтовано 2-3 сторінки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ повинні витікати з отриманих результатів досліджень і бути конкретними, чіткими, лаконічними з наведенням конкретних результатів. Обсяг орієнтовано 1-2 сторінки

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ – вносять всі джерела, на які є посилання у тексті, оформлені згідно стандартів.

ДОДАТКИ – містять допоміжний матеріал (урожайність та інші показники за повтореннями, результати статистичного аналізу, малюнки, фотографії тощо.), останніми додатками мають бути копії публікацій.

Анотація розміщується анотація в кінці кваліфікаційної роботи. Обсяг 1-2 сторінки. Вона має бути стислою, інформативною, із суттєвими відомостями про кваліфікаційну роботу.

Приклад оформлення анотації наведено в додатку.

7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Текст друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм), через 1,5 інтервали (29 рядків на аркуші А4), з полями: верхнє та нижнє – по 2 см, праве – 1,5 см, лівє – 3 см. – з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman, 14-й кегль. За необхідністю допускається використання формату аркушів А3 (297×420 мм).

Рекомендований обсяг роботи – 45 сторінок тексту – 15 кредитів (без урахування літератури і додатків).

Під час оформлення кваліфікаційної роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення впродовж усього документу. Прізвища, назви підприємств, установ, організацій у кваліфікаційної роботі наводяться мовою оригіналу.

Скорочення слів і словосполучень виконуються відповідно до чинних стандартів з бібліотечної і видавничої справи.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ, АНОТАЦІЯ, друкують великими літерами напівжирним шрифтом симетрично до тексту (по центру).

Заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка та друкувати великими літерами, жирним шрифтом, без крапки в кінці, не підкреслюючи. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів слід починати з абзацного відступу та друкувати маленькими літерами жирним шрифтом (звичайний текст), починаючи з першої великої літери. Вирівнювання – по ширині сторінки.

Крапка у кінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір тексту. У кінці надрукованого таким чином заголовку ставиться крапка.

Розташовувати заголовок підрозділу на одній сторінці, а текст підрозділу на наступній не можна; після заголовку підрозділу на сторінці повинно бути не менше, ніж два рядки тексту підрозділу.

Відстань між заголовком підрозділу та текстом має дорівнювати 2 інтервалам (6мм).

Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту та дорівнювати п'яти знакам.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки.

Нумерація. Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп'ютерному друці кваліфікаційної роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти кваліфікаційної роботи нумеруються арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті кваліфікаційної роботи та позначатися цифрами без крапки, номер ставиться після слова **РОЗДІЛ**. Заголовок розділу друкується з нового рядка.

Текст кваліфікаційної роботи за необхідності розділяють на розділи і підрозділи. Розділи мають порядкові номери у межах всієї роботи, позначені арабськими цифрами без крапки і записані з абзацного відступу. Підрозділи мають нумерацію у межах розділу. Номер підрозділу складається із номерів розділу і підрозділу, відокремлених крапкою. У кінці номера підрозділу крапка не ставиться, наприклад: 1.1, 1.2, 1.3 і т.д.

Розділи, як і підрозділи, можуть складатися з одного або декількох пунктів. Якщо підрозділів немає, то нумерація пунктів має бути в межах кожного розділу, і номер пункту складається з номерів розділу і пункту, розділених крапкою. У кінці номера пункту крапка не ставиться.

Ілюстрації. Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) необхідно розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. Фотознімки розміром менше за формат А4 мають бути наклеєні на аркуші білого паперу формату А4.

Ілюстрації, за винятком ілюстрацій додатків, необхідно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією. Якщо малюнок один, його позначають «Рис. 1». Допускають нумерування ілюстрації у межах розділу. У цьому випадку номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: Рис. 1.1.

У разі посилання на ілюстрації необхідно писати «... відповідно до рис. 2», у разі наскрізної нумерації і нумерації в межах розділу «...відповідно до рис. 1.2».

Якщо ілюстрація створена не автором кваліфікаційної роботи, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права.

*Наприклад, *[авторська розробка] чи *[розроблено на основі даних літературного джерела][33]*

Кількість ілюстрацій має бути достатньою для пояснення тексту.

Ілюстрації, за необхідності, можуть мати найменування і пояснювальні дані (текст під малюнком). Слово «Рис.» і найменування розміщують після пояснювальних даних і друкують (записують) таким чином:

**Рис. 1. Динаміка стану приземного шару атмосферного повітря у
Полтавському районі за 2020-2023 рр. [авторська розробка]
Викладення тексту**

Текст роботи має бути стислим, чітким і не допускати різних тлумачень. В ньому застосовують стандартизовані одиниці фізичних величин.

Застосування різних систем позначення фізичних величин не допускається.

Числові значення величин із позначенням одиниць фізичних величин і одиниць рахунка потрібно писати цифрами, а числа без позначень одиниць фізичних величин і одиниць рахунка від одиниці до дев'яти прописом.

Одиниця фізичної величини одного і того ж параметра має бути постійною. Якщо у тексті наведено низку числових значень, що виражені в одній і тій самій одиниці фізичної величини, то її вказують лише після останнього числового значення, наприклад 1,5; 2,0 м.

Якщо наводять діапазони числових значень фізичної величини, що виражені в одній і тій самій одиниці фізичної величини, то позначення одиниці фізичної величини вказують після останнього числового значення діапазону.

Приклад:

Від 1 до 5 мм.

Від 10 до 100 кг.

Від плюс 10 до мінус 40°C.

Не допускається відділяти одиницю фізичної величини від числового значення (переносити їх на різні рядки або сторінки).

Заокруглення числових значень до першого, другого, третього і т.п.

десятькового знаку для різних типорозмірів, марок тощо виробів одного найменування повинно бути однаковим.

Числа, що мають дробове значення, необхідно наводити у вигляді десятикових дробів, за винятком розмірів у дюймах, які необхідно записувати через косу риску, наприклад "1/4"; "1/2". За неможливості виразити числові значення у вигляді десятикового дробу, допускається записувати їх у вигляді простого дробу в один рядок через косу риску, наприклад: 5/32; 7/13.

Примітки приводять у записці, якщо необхідні пояснення або довідкові дані до змісту тексту, таблиць або графічного матеріалу. Примітки необхідно розміщувати безпосередньо після текстового, графічного матеріалу або у таблиці, до яких належать ці примітки, і друкувати з великої літери з абзацного відступу. Якщо примітка одна, то після слова "Примітка" ставлять тире і примітку друкують (пишуть) також з великої літери. Одну примітку не нумерують. Декілька приміток нумерують за порядком арабськими цифрами. Примітку до таблиці розміщують у кінці таблиці над лінією, що позначає закінчення таблиці. Зразок:

* Примітка – Зв'язок суттєвий за 5% рівня значущості Примітки:

1. Зв'язок суттєвий за 5% рівня значущості.
2. Зв'язок суттєвий за 1% рівня значущості.

Якщо потрібно дати посилання на джерела: конкретну пояснювальну записку, стандарти, технічні умови та інші документи, то посилання мають повністю і однозначно визначати відповідні вимоги і не спричиняти труднощів у користуванні документом.

Якщо виконавець посилається на вже отримані в своїй роботі вихідні або розрахункові дані, що згадувалися раніше, то посилання у круглих дужках містить скорочене слово "дивись", номер сторінки, малюнок тощо, наприклад (див. с.75), (див. табл. 12), (див. рис. 5). Якщо посилаються на дані, розміщені в роботі, то слово "дивись" не пишуть, наприклад: (с. 52), (табл. 10), (рис. 8).

Формули

У формулах необхідно застосовувати позначення, встановлені відповідними державними стандартами. Пояснення символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, якщо вони не роз'яснені раніше у тексті, мають бути наведені безпосередньо перед формулою. Пояснення кожного символу необхідно давати з нового рядка у тій послідовності, в якій символи наведено у формулі. Перший рядок пояснення має починатися зі слів "де" без двокрапки після цього.

Приклад: Відстань L, км, обчислюють за формулою:

$$L=Vt, \quad (3.1.) \text{ або } (1)$$

де V – швидкість руху, км/год; t – час руху, год.

Формули, що йдуть одна за одною і не розділені текстом, розділяють комою.

Переносити формули на наступний рядок допускають тільки на знаках операцій, причому знак на початку наступного рядка повторюють. У разі перенесення формули із знаком множення застосовують знак "*".

Формули можуть бути виконані машинописним, машинним способами або креслярським шрифтом висотою не менше 2,5 мм.

Застосування машинописних і рукописних символів в одній формулі не допускають.

Формули, за виключенням тих, що розміщені у додатках, мають нумеруватися порядковою нумерацією арабськими цифрами, які записують на рівні формули праворуч у круглих дужках. Одну формулу позначають – (1). Посилання у тексті на порядкові номери формул дають у дужках, наприклад: ... у формулі (3).

Формули, що розміщені у додатках, мають нумеруватися окремою нумерацією арабськими цифрами в межах кожного додатка з додаванням перед кожною цифрою позначення літерами додатка, наприклад: формула (В.4).

Допускають нумерацію формул у межах розділу. У цьому випадку номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою, наприклад: (3.1.).

Порядок викладення у кваліфікаційній роботі математичних рівнянь такий самий, як і формул.

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, оформляють у вигляді таблиць.

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи. Таблиці потрібно нумерувати арабськими цифрами (за винятком таблиць додатків). Таблиці кожного додатка позначають окремою нумерацією арабськими цифрами з додаванням перед цифрою позначення додатка. У разі наведення таблиці в додатку А, вона позначається «Таблиця А. 1».

Допускається нумерувати таблиці в межах розділу. В цьому випадку номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою.

Таблиця має назву, яку друкують (пишуть) малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і характеризувати зміст таблиці.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її заголовок.

У разі поділу таблиці на частини допускається її головку або графи для заголовків рядків замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово «Таблиця» вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці, над іншими частинами друкують (пишуть) «Продовження табл. 3.1» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовок – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, друкують (пишуть) з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Горизонтальні та вертикальні лінії, які розмежовують рядки таблиці, а також лінії зліва, справа і знизу, що обмежують таблицю, можна не проводити, якщо їх відсутність не ускладнює користування таблицею.

Головка таблиці повинна бути відокремлена лінією від іншої частини таблиці. Висота рядків таблиці – не менше 8 мм.

Графу «Номер за порядком» в таблицю не включають. Якщо показники, параметри або інші дані необхідно нумерувати, їх порядкові номери вказують у графах для заголовків рядків таблиці перед найменуванням.

Для скорочення тексту заголовків і підзаголовків граф окремі поняття замінюють позначеннями, літерами, або іншими позначеннями, якщо вони пояснені у тексті або наведені на ілюстраціях, наприклад: О - діаметр, Н - висота, L - довжина.

Одиниці величин вказують або у заголовках, або у підзаголовках.

Окрему графу для одиниць не виділяють. Якщо всі параметри, розміщені у таблиці, мають тільки одну одиницю, наприклад, міліметри, то їх скорочене позначення (мм) розміщують над таблицею. Якщо графи таблиці містять величини переважно однієї одиниці, але є й показники, виражені в інших одиницях, над таблицею розміщують напис про переважаючу одиницю, а відомості про інші одиниці подають у заголовках відповідних граф.

Цифри у графах розміщують так, щоб класи чисел у всіх графах були точно один під одним. Числові значення величин в одній графі повинні мати, як правило, однакову кількість знаків після коми. За відсутності окремих даних у таблиці слід ставити тире.

За наявності у роботі невеликого за обсягом цифрового матеріалу його недоцільно оформлювати таблицею, а слід подавати текстом, розміщуючи цифрові дані у вигляді колонок.

Приклад оформлення таблиці:

Таблиця 2.1

Предметна назва таблиці

№ п/п	Фактор ризику	Кількісна характеристика		Ранжування
		рівень дії	реалізація	

Скорочення

У кваліфікаційних роботах всі слова мають бути написані повністю. Усі не загальноприйняті або маловідомі скорочення потрібно оговорити під час першого їх вживання. Допустимі такі скорочення:

- окремих слів: с.-г. (сільськогосподарський) – тільки в таблицях; рис. (рисунок), табл. (таблиця) – під час посилання у тексті, коли скорочення ставлять у круглі дужки, наприклад: «Матеріали досліджу свідчать, що продуктивність культури збільшується за застосування мінеральних добрив (табл. 3)»; і т.д. (і так далі), і ін. (і інші), і т.п. (і таке подібне) – в кінці речення після переліку; р., (рік), рр. (роки), шт., (штук), тис. (тисячі), млн. (мільйони), млрд. (мільярди) – біля чисел;
- спеціальних термінів: ККД (коефіцієнт корисної дії), МО (міжнародні одиниці), СР (суха речовина), ОЕ (обмінна енергія), БЕР (безазотні екстрактивні речовини) – у таблицях;
- наукових ступенів і вчених звань: к.с.-г.н. (кандидат сільськогосподарських наук), д.с.-г.н. (доктор сільськогосподарських наук), доц. (доцент), проф. (професор), акад. (академік) – біля прізвищ у тексті;
- назв широковідомих установ: НАН України (Національна академія наук), НААНУ (Національна академія аграрних наук України);
- назв наукових і навчальних закладів: ун-т (університет), ін-т (інститут), НДІ (науково-дослідний інститут) біля назв цих закладів у списку літератури;
- назв видавництв навчальних закладів: Вид-во Укр. держ. агр. ун-ту (Видавництво Українського державного аграрного університету), РВВ

Харк. зоовет. ін-ту (Редакційно-видавничий відділ Харківського зооветеринарного інституту), РВЦ НАУ (Редакційно-видавничий центр Національного аграрного університету) – у разі наведення цих назв у списку літератури.

Додатки

Матеріал, що доповнює текст кваліфікаційної роботи, допускається розміщувати у розділі «Додатки». Додатками можуть бути результати біохімічних, морфологічних чи інших досліджень рослин, кормів, графічний матеріал, таблиці великого формату, розрахунки, опис апаратури і прикладів, що вираховують за допомогою комп'ютерної техніки тощо.

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках.

У тексті роботи на всі додатки мають бути посилання. Розміщують за порядком посилань на них у тексті.

Кожний додаток потрібно розташовувати на новій сторінці з написанням зверху посередині сторінки слова «Додаток» і його позначення.

Додатки потрібно позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Е, Є, Г, С, З, І, Ї, О, Ч, Ь, наприклад: додаток А, додаток Н і т.д. У випадку повного використання літер української абетки допускається позначати додатки арабськими цифрами.

Додаток повинен мати заголовок, який друкують (записують) з великої літери окремим рядком симетрично тексту.

Текст кожного додатка, за необхідності, може бути розділений на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, які нумерують у межах кожного додатка. Перед номером ставлять позначення цього додатка.

Ілюстрації кожного додатка позначають окремою нумерацією арабськими цифрами з додаванням перед цифрою літерного позначення додатка, наприклад: Рис. А.2, Рис. В.4 і т. ін.

8. ПІДГОТОВКА РЕЦЕНЗІЇ ТА ПОДАННЯ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кожна кваліфікаційна робота направляється на внутрішню рецензію на суміжну кафедру у відповідності до розпорядження декана факультету (додаток Д). До рецензування залучаються провідні науково-педагогічні працівники Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології Полтавського державного аграрного університету. Може бути дана зовнішня рецензія від керівника чи провідного спеціаліста установи чи підприємства, на базі якого були проведені дослідження і підготовлена робота.

Рецензія подається у друкованому (письмовому) вигляді і має містити такі складові:

- визначення значення теми кваліфікаційної роботи та її актуальності;
- аналіз відповідності змісту кваліфікаційної роботи її меті та завданням;
- висновки щодо використання в кваліфікаційній кваліфікаційній роботі сучасних емпіричних і теоретичних методів дослідження;
- позитивні сторони кваліфікаційної роботи та її недоліки, інші питання на розсуд рецензента;
- оцінку загальних вражень від кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль і грамотність викладання тощо);
- висновок і рекомендацію щодо можливості допущення кваліфікаційної роботи до захисту.

Рецензент має підписати рецензію із зазначенням свого прізвища, імені, по батькові, місця роботи і посади, яку займає.

Завершена кваліфікаційна робота, підписана автором, разом з поданням керівника та рецензією подається на кафедру, де проводиться її попередній захист.

За результатами засідання кафедри складається протокол.

Після проходження попереднього захисту, здобувач подає кваліфікаційну роботу на електронному носіїві для перевірки її на плагіат згідно встановленого графіку перевірки робіт.

Здобувач, у якого кваліфікаційна робота не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення (відмітка нормоконтролера), підготовлена без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження, обґрунтованих пропозицій, не має відгуку, рецензії, до захисту не допускається.

9. ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Рекомендовано таку процедуру захисту:

Здобувач готує демонстраційний матеріал і доповідає секретарю екзаменаційної комісії про готовність.

Голова ЕК оголошує початок захисту, зачитуючи тему роботи, автора, кафедру, керівника, консультантів.

Секретар ЕК зачитує:

- характеристику здобувача;
- протокольне рішення кафедри про допуск здобувача до захисту; - засвідчує відповідність теми наказу про затвердження тем.

Голова ЕК пропонує членам ЕК ставити запитання щодо змісту характеристики та документації, що дозволяє захист.

Після відповідей на запитання голова ЕК надає дозвіл здобувачеві для доповіді, регламентуючи час, як правило, це становить 7-10 хв. Під час доповіді переривати здобувача не бажано.

Здобувач, доповідаючи зміст своєї роботи, використовує демонстраційний матеріал, аудіо-, відео- чи комп'ютерну техніку.

Після закінчення доповіді голова ЕК пропонує членам ЕК задати питання доповідачу. Не можна ставити питання не за темою кваліфікаційної роботи.

Останнє запитання задає голова ЕК.

Після закінчення опитування здобувача, секретар ЕК зачитує рецензії.

На вказані зауваження та недоліки здобувач дає пояснення або погоджується з ними чи з деякими з них.

За наявності додаткових матеріалів, що підсилюють роботу: акти, патенти, довідки тощо, секретар подає їх до ЕК.

За необхідності здобувач дає пояснення щодо поданих матеріалів.

Під час захисту кожний член комісії і голова ЕК у персональних відомостях виставляють оцінки за доповідь, оформлення кваліфікаційної роботи, відповіді, середню.

Після прослуховування всіх здобувачів на закритому засіданні голова ЕК оформляє загальну відомість, виставляючи загальну середню оцінку.

Після чого запрошують всіх здобувачів, які захищалися та присутніх.

Голова ЕК оголошує оцінки захисту, які будуть занесені у протоколи.

Видача документів про освіту та нагородних відзнак, як правило, практикують на урочистому засіданні ЕК та вченої ради ЗВО після оформлення відповідного наказу, дипломів та додатків до них.

У разі отримання незадовільної оцінки за кваліфікаційної роботу ЕК має вказати на можливість її повторного захисту.

Здобувачам, що з поважних (документально підтверджених) причин не змогли захищати роботу в затвердженій термін роботи комісії, наказом ректора може бути призначено захист кваліфікаційної роботи протягом року в наступний термін роботи ЕК із захисту кваліфікаційної робіт.

Випускнику, який отримав після захисту кваліфікаційної роботи незадовільну оцінку, має бути видана академічна довідка. Повторно захищатися цей випускник може не пізніше як через три роки після закінчення навчання у вищому навчальному закладі.

У результаті захисту кваліфікаційної роботи знання випускника та правильність представленого ним описового та графічного матеріалу може бути оцінено на "відмінно", "добре", "задовільно" та "незадовільно" згідно шкали ЄКТС.

Рішення ЕК щодо оцінювання знань, виявлених випусником під час захисту кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння йому освітнього ступеня з виданням диплома державного зразка ухвалює Екзаменаційна комісія на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, що оцінювали захист випусника. За однакової кількості голосів, відданих за різні оцінки, голос голови комісії є вирішальним.

ДОДАТКИ

Додаток А

Заява для затвердження теми Кваліфікаційної роботи роботи і призначення керівника (рекомендована форма)

Директору навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології професору Мареничу М.М.
здобувача вищої освіти СВО Магістр спеціальності 201 Агрономія за ОПП Еколого-економічне рослинництво, Насінництво і насіннезнавство денної /заочної форми навчання

П.І.П. (здобувача)

ЗАЯВА

Прошу закріпити мене для написання кваліфікаційної роботи за кафедрою

та призначити керівником _____

Тема роботи : _____

« _____ » _____ 20__ р.

Підпис _____

ПОГОДЖЕНО

« _____ » _____ 20__ р.

Директор ННІ АСЕ

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

Завідувач кафедри

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

_____ (ПІБ)

Додаток Б

Завдання та календарний графік кваліфікаційної роботи здобувача (форма)

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕСИТЕТ

Директорат навчально-наукового інституту
агротехнологій, селекції та екології

Кафедра _____

Освітньо-професійна програма Еколого-економічне рослинництво
(Насінництво і насіннєзнавство)

Спеціальність 201 Агроніомія

Ступінь вищої освіти магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ « _____ » _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

_____ керівник роботи

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом вищого навчального закладу
від « ___ » _____ 20__ року № ___

2. Строк подання здобувачем роботи « ___ » _____ 20__ р.

3. Вихідні дані до роботи

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Економічна ефективність			
Екологічна експертиза			
Охорона праці			

7. Дата видачі завдання « ___ » _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи

Здобувач вищої освіти _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток В

подається у форматі А 5 двосторонній (форма)

ПОДАННЯ ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Направляється здобувач вищої освіти _____
(ППЗ здобувача)

до захисту кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою
Еколого-економічне рослинництво (Насінництво і насіннезнавство),
спеціальність 201 Агрономія на тему:

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____
(підпис)

Довідка про успішність

_____ за період навчання в навчально-науковому інституті
агротехнологій, селекції та екології з 20__ до 20__ року повністю виконав
навчальний план за спеціальністю 201 Агрономія з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно ____%; добре ____%; задовільно ____%;
шкалою ECTS: А ____%; В ____%; С ____%; D ____%; E ____%.

Методист спеціальності _____
(підпис) (ППЗ)

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____

Керівник роботи _____
(підпис) « ____ » _____ 20__ р.

Висновок кафедри про кваліфікаційної роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач вищої
освіти

(ППП здобувача)

допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Відповідальний за
Завідувач кафедри _____

(назва кафедри)

_____ (підпис)

_____ (ППП завідувача)

«__» _____ 20__ року

нормоконтроль

_____ (підпис)

_____ (ППП нормоконтролера)

«__» _____ 20__ року

Додаток Д

Рецензія на кваліфікаційну роботу (форма)

РЕЦЕНЗІЯ на
кваліфікаційну роботу

на тему _____

підготовлену для здобуття СВО Магістр за освітньо-професійною програмою Еколого-економічне рослинництво (Насінництво і насіннезнавство) спеціальності 201 Агронімія здобувача вищої освіти навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології Полтавського державного аграрного університету

_____ (ППП здобувача)

виконану на кафедрі _____

науковий керівник _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Обсяг роботи _____ стор. Кількість

таблиць _____

Список використаної літератури поєднує __ джерел

Зміст роботи викладено у __ розділах

Загальна характеристика роботи:

(новизна та актуальність теми, її відповідність профілю спеціальності, оцінка структури роботи, та огляду літератури, характеристика використаних методів дослідження, оцінка роботи у розрізі розділів, якість загального оформлення роботи).

Позитивні аспекти кваліфікаційної роботи :

Недоліки кваліфікаційної роботи :

Загальна оцінка:

Пропонована оцінка:

Рецензент,

Прізвище, ім'я, по-батькові _____

Місце роботи і посада _____

«___» _____ 20 р.

Додаток К

Приклад оформлення титульної сторінки (форма)

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ,
СЕЛЕКЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

Кафедра _____
(назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: « _____ »
(назва теми)

Виконав: здобувач вищої освіти
за ОПП Еколого-економічне
рослинництво (Насінництво і
насіннезнавство) спеціальності
201 Агрономія Ступеня вищої
освіти магістр
Денної (заочної) форми

навчання

Прізвище та ініціали здобувача вищої освіти

Керівник:

(Власне ім'я, ПРИЗВИЩЕ, науковий ступінь,
вчене звання)

Рецензент:

(Власне ім'я, ПРИЗВИЩЕ, науковий ступінь,
вчене звання)

Полтава – 20__ року

Додаток Л

*Приклад оформлення анотації на кваліфікаційну роботу
(рекомендована форма)*

АНОТАЦІЯ

Найдьон О.С. Якість борошна пшеничного залежно від норм формування помольних партій.

Дипломна робота на здобуття СВО Магістр.

Кваліфікація: магістр з агрономії (за освітньо-професійною програмою Еколого-економічне рослинництво; Насінництво і насіннезнавство)

Обсяг магістерської роботи: 75 с., 6 рис., 12 табл., 3 додатки 40 літературних джерел.

Об'єкт досліджень: якість зерна в сховищах для формування помольної партії.

Мета роботи: проведення визначення якості зерна пшениці озимої вирощеної в господарстві та підготовка його для розмелу на борошно.

Результати та їх новизна: у вступі підкреслюється актуальність визначення вирощування пшениці озимої для борошномельних потреб.

Основні наукові та практичні результати: дослідженнями було визначено, як раціонально використати зернові маси, що надходять на борошномельний завод, для виготовлення якісного борошна, готуючи помольні партії.

Галузь застосування: 20 Аграрні науки та продовольство.

Значення роботи та висновки: вирощування якісного зерна пшениці озимої та формування помольних сумішей з різноякісних партій зерна забезпечує стабільну роботу борошномельного заводу.

Перелік ключових слів: пшениця озима, кількість та якість клейковини, склоподібність, помольна партія, борошномельний завод.

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ
ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право: конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн: курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб.

	Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. ПереяславХмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб.

	<p>Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.</p> <p>2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.</p> <p>3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.</p>
Чотири і більше авторів	<p>1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.</p> <p>2. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>

<p>Без автора</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСКАльянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.
	<ol style="list-style-type: none"> 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.

Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницького, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферат и дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його
	реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового

	<p>підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 4849. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.

<p>Архівні документи</p>	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ.</p>
	<p>органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
<p>Патенти</p>	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
<p>Препринти</p>	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>

Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні і показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. показч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. показч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.

	<p>5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
<p>Частина видання: книги</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.

<p>Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137</p>
	<p>3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : матеріали VII междунар. антитеррорист. форуму (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науковопопулярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i>: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i>: матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
<p>Частина видання: довідкового видання</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i>: словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55</p> <p>3. Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>

<p>Частина видання: продовжуваного видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206
<p>Частина видання:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. №4. С. 88–92.
<p>періодичного видання (журналу, газети)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Коломоець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. №5. С.71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108

<p>Електронні ресурси</p>	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006</p>
----------------------------------	--